

СЕКЦІЯ 6 БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК, АНАЛІЗ ТА АУДИТ

УДК 658.14/.17(047.32):631

Баришевська І.В.*кандидат економічних наук,
доцент кафедри фінансів, банківської справи, страхування
Миколаївського національного аграрного університету***Андрусик В.М.***студент
Миколаївського національного аграрного університету*

ОСОБЛИВОСТІ СКЛАДАННЯ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ У СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

У статті проаналізовано роль фінансової звітності як джерела інформації господарської діяльності підприємства. Доведено, що недостовірні фінансові звіти є причиною прийняття неправильних управлінських рішень. Обґрунтовано, що система обліку й звітності – визначальна при формуванні аграрної політики. Саме на її інформації базується державна статистика, що використовується в державному й галузевому управлінні. Автором згруповано рівні нормативного регулювання при формуванні облікової інформації.

Ключові слова: фінансова звітність, підприємницька діяльність, сільськогосподарські підприємства, державна аграрна політика, облікова інформація, управлінські рішення.

Барышевская И.В., Андрусик В.М. ОСОБЕННОСТИ СОСТАВЛЕНИЯ ФИНАНСОВОЙ ОТЧЕТНОСТИ В СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЯХ

В статье проанализирована роль финансовой отчетности как источника информации хозяйственной деятельности предприятия. Доказано, что недостоверная финансовая отчетность является причиной принятия неверных управленческих решений. Обосновано, что система учета и отчетности – определяющая при формировании аграрной политики. Именно на ее информации базируется государственная статистика, используемая в государственном и отраслевом управлении. Автором сгруппированы уровни нормативного регулирования при формировании учетной информации.

Ключевые слова: финансовая отчетность, предпринимательская деятельность, сельскохозяйственные предприятия, государственная аграрная политика, учетная информация, управленческие решения.

Baryshevska I.V., Andrusik V.M. PECULIARITIES OF FINANCIAL REPORTING IN THE AGRICULTURAL ENTERPRISES

The article analyzes the role of the financial statements as a source of economic activity of the enterprise. It is proved that misleading financial statements is the reason for the incorrect management decisions. It is proved that the system of accounting and reporting - which determines the formation of agrarian policy. This information is based on her state statistics used in the management of the public and industry. The author grouped requirements for the formation of accounting information.

Keywords: financial reporting, business activity, agricultural enterprises, state agricultural policy, account information management solutions.

Постановка проблеми. Процес господарської діяльності будь-якого підприємства, в тому числі і сільськогосподарського, призводить до отримання результату, який цікавить певне коло осіб (користувачів фінансової інформації). Для їх інформування складається звітність, де представлена інформація про фінансовий стан підприємства: наявність фінансових ресурсів підприємства, їх розподіл і використання, дані про фінансові результати (прибутки або збитки), наявність та рух власного і позикового капіталу, грошові потоки, стан дебіторської і кредиторської заборгованості, стан та зміну основних і обігових коштів, нематеріальних активів і т. п.

У більшості випадків керівники підприємств повністю довіряють підготовку звітів працівникам бухгалтерії. Керівникам підприємств не обов'язково знати методи складання фінансової звітності, методику обліку господарських операцій, проте кожен керівник повинен володіти інформацією, закладеною у фінансовій (бухгалтерській) звітності, так як, підписуючи ці документи, він несе відповідальність за їх достовірність. Він повинен бути впевнений в правильності і реальності бухгалтерського балансу

та інших форм фінансової звітності, вміти визначити фінансовий стан підприємства: ліквідність, платоспроможність, фінансову стійкість і рентабельність підприємства та їх зміну порівняно з минулим роком, бачити їх причини. У зв'язку з цим питання щодо особливостей і методики формування фінансової звітності набувають особливого значення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання формування звітності підприємств і методичні підходи до її складання досліджували у своїх працях вітчизняні вчені: М.Т. Білуха, Ф.Ф. Бутинець, Ю.А. Верига, С.Ф. Голов, В.М. Жук, Г.Г. Кірейцев, М.В. Кужельний, М.С. Пушкар, В.Г. Швець та багато інших.

Результати досліджень учених-економістів характеризуються глибиною теоретичних висновків та є значним вкладом у розвиток вітчизняної системи обліку та звітності. У більшості з них автори зосереджують увагу на питаннях ведення фінансового обліку і методичних аспектах складання фінансової звітності для потреб управління на мікрорівні.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. На сучасному етапі методологія фінан-

сової звітності недостатньо розкриває конкурентні переваги сільськогосподарських підприємств, їх інвестиційну привабливість, не на достатньому рівні забезпечує інформацією для контролю сільськогосподарської діяльності і відповідно знижує результативність прийняття управлінських рішень.

Мета статті полягає у аналізі теоретико-методичних засад формування звітності сільськогосподарських підприємств і розробці практичних рекомендацій щодо вдосконалення формування інформації у фінансовій звітності з урахуванням особливостей виробництва в аграрній сфері.

Виклад основного матеріалу дослідження. Фінансова звітність є логічним завершенням облікових процедур суб'єктів господарювання. У вітчизняних нормативних документах визначені поняття фінансової звітності, її структура, зміст форм, вимоги, а також вказані внутрішні і зовнішні користувачі. Крім розглянутих визначень фінансової звітності є й інші, але всі вони в більшій чи меншій мірі відображають її ознаки, які вказують на те, що це:

- структуроване уявлення фінансового стану та операцій, здійснених організацією;
- система показників, які характеризують результати господарської діяльності за звітний період;
- сукупність різних форм звітів, що містять інформацію, яка відображає окремі складові діяльності суб'єктів господарювання, використовується користувачами для прийняття ділових інвестиційних та управлінських рішень.

Значення фінансової звітності при обґрунтуванні і прийнятті управлінських рішень обумовлює необхідність більш глибокого дослідження її регулювання. Методики формування фінансової звітності в Україні відображені в значній кількості нормативних документів. При розгляді вітчизняної системи нормативного регулювання слід виділити чотири основних рівня (рис. 1):

- перший – основний або базисний – відображає межі і основні принципи функціонування правового поля, в якому функціонують господарюючі суб'єкти;
- другий – регламентуючий – розкриває основні методики ведення бухгалтерського обліку окремих об'єктів обліку та операцій, формування показників бухгалтерської звітності;

– третій – методичний – включає нормативні документи, які деталізують методики, описані в документах другого рівня;

– четвертий – деталізуючий – включає документи, що відображають особливості облікових методик відповідно до специфіки конкретної організації.

Досить детальне регламентування формування фінансової звітності, в першу чергу, викликане необхідністю попередження загрози економічної безпеки не тільки окремих підприємств, але й цілих галузей. Дослідник Транченко О. М. звертає увагу на те, що звітність – засіб посилення фінансової безпеки [6, с. 279]. Аналіз окремих джерел [7] показує, що існує ряд випадків з економічної практики підприємств, коли завищення балансової вартості активів і зобов'язань через надмірне застосування слухної вартості приводить до «роздування» балансу. В свою чергу Гнилицька Л. В. наводить результати соціологічного опитування, по якому 80 % фінансових директорів провідних компаній України здійснювали маніпулювання даними, відображеними у звітності [1, с. 6].

В цьому аспекті доцільно виділити ті показники звітності, які мають достовірно відображати поточний стан і потенціал розвитку сільськогосподарської галузі за трьома параметрами: економічні показники діяльності, екологічні показники діяльності, соціальні показники діяльності. Саме це дає можливість характеризувати діяльність сільськогосподарських підприємств за трьома аспектами – економічним, соціальним та екологічним, комплексно характеризувати найсуттєвіші її параметри та визначити пріоритетні напрями розвитку аграрної галузі згідно з концепцією сталого розвитку [3]. В свою чергу, структурні особливості основних форм річної звітності сільськогосподарських підприємств дають змогу оцінити активи підприємства в розрізі оборотних і необоротних та джерела їх формування у розрізі власних і залучених.

Звернемо увагу на те, що більшість сільськогосподарських підприємств є суб'єктами малого підприємництва. Аналізуючи показники діяльності СМП, необхідно враховувати специфіку їх фінансової звітності. При її складанні згідно П(С)БО 25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва» [5] і НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [4],

Рис.1. Рівні нормативного регулювання бухгалтерського обліку та фінансової звітності в Україні

Джерело: побудовано автором

крім відмінностей в кількості форм звітності, одиницях виміру, правилах і періодизації її подачі, використовуються різні підходи.

В основу підготовки фінансової звітності СМП згідно з П(С)БО 25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва» закладений уніфікований підхід, який полягає в заповненні форм строго встановленого порядку. При складанні звітності згідно з НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» застосовується креативний підхід: підприємства можуть не заповнювати статті, за якими відсутня інформація до розкриття; в формі звітності дозволяється, при необхідності, включати додаткові статті, але тільки з переліку, наведеного в дод. 3 до Н(П)СБУ 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», із зазначенням їх коду. При цьому додаткова стаття повинна відповідати наступним вимогам: наведена в ній інформація повинна бути суттєвою, і її оцінка може бути достовірно визначена.

Для суб'єктів малого підприємництва національними положеннями (стандартами) встановлюється скорочена за показниками фінансова звітність у складі балансу і звіту про фінансові результати за формою згідно із додатком 2 до П(С)БО 25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва».

П(С)БО 25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва» передбачає існування змісту і форми фінансового звіту суб'єкта малого підприємництва у складі Балансу (форма № 1-м) і Звіту про фінансові результати (форма № 2-м) та порядок заповнення його статей, а також зміст і форму Спрощеного фінансового звіту суб'єкта малого підприємництва у складі Балансу (форма № 1-мс) і Звіту про фінансові результати (форма № 2-мс) та порядок заповнення його статей.

Загальні засади щодо формування фінансового звіту суб'єкта малого підприємництва та Спрощеного фінансового звіту суб'єкта малого підприємництва є різними. Детальне порівняння Балансу та Звіту про фінансові результати свідчить, що у балансі (форма № 1-мс) є два розділи активу і три розділи пасиву, на відміну від Балансу (форми №1-м). Стосовно Звіту про фінансові результати, то форми № 1-м та 1-мс за структурою схожі між собою.

Укрупнені показники першої групи статей Балансу СМП з метою фінансового планування необхідно врахувати при аналізі ефективності використання оборотних активів, другої та четвертої – фінансової стійкості, третьої та п'ятої – ліквідності і платоспроможності суб'єкта господарювання.

Звіт про фінансові результати СМП згідно з П(С)БО 25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва» складається з одноступінчастої форми, яка має спрощений вигляд і дозволяє розрахувати фінансовий результат діяльності підприємства простим відніманням із загальної суми доходів загальної суми витрат. Навпаки, Звіт про фінансові результати, що формується відповідно до НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», має багатоступеневу форму, в якій розрахунок фінансового результату здійснюється поетапно: спочатку визначається валовий прибуток як різниця між чистим доходом від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) і собівартістю ре-

лізованої продукції (товарів, робіт, послуг); потім – фінансовий результат від операційної діяльності як алгебраїчна сума валового прибутку та іншого операційного доходу, за вирахуванням адміністративних витрат, витрат на збут, інших операційних витрат; і, зрештою, – фінансовий результат діяльності підприємства як алгебраїчна сума прибутку (збитку) від операційної діяльності, фінансових та інших доходів (витрат) звичайної діяльності.

Таким чином, користувачі звітності СМП не отримують інформацію про суму валового прибутку (збитку) та прибутку (збитку) від операційної діяльності безпосередньо зі Звіту про фінансові результати. Тобто для інформаційного забезпечення фінансового планування СМП фінансової звітності недостатньо.

Висновки. Таким чином, внаслідок проведеного дослідження можемо констатувати, що сільськогосподарські підприємства здійснюють формування фінансової звітності відповідно до чинного законодавства. Ті аграрні формування, які є суб'єктами малого підприємництва, формують власну фінансову звітність відповідно до вимог П(С)БО 25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва». До недоліків даних форм звітності можна віднести скорочення інформативності щодо фінансового стану і операційної діяльності суб'єктів.

У той же час, важливим при призначеному для користувача аналізі бухгалтерської звітності є питання суттєвості показників, що відображаються в звітності. Окремі показники можуть бути недостатньо істотними для відображення їх в бухгалтерському балансі і звіті про фінансові результати. В цьому аспекті подальші дослідження повинні бути спрямовані на пошук і розробку документів, які органічно б доповнювали основні фінансові звіти щодо інформативності.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Гнилицька Л.В. Маніпулювання обліковими даними – погроза економічної безпеки підприємства / Л.В. Гнилицька // Економіка та управління підприємствами машинобудівної галузі: проблеми теорії та практики. – 2011. – № 3(15). – С. 5–14.
2. Жук В.М. Концепція розвитку бухгалтерського обліку в аграрному секторі економіки: монографія / В.М. Жук. – К.: ННЦ «ІАЕ», 2009. – 648 с.
3. Мервенецька В.Ф. Формування інформації у фінансовій та статистичній звітності сільськогосподарських підприємств для розрахунку макроекономічних показників // Облік і фінанси АПК. – 2010. – № 3. – С. 82–87.
4. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: Наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. № 73 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://pro-u4ot.info/>
5. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва»: Наказ Міністерства фінансів України від 25.02.2000 № 39. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0161-00>
6. Транченко О.М. Роль фінансової звітності в забезпеченні фінансової безпеки підприємства / О.М. Транченко // Економіка і організація управління. – 2014. – № 3 (19)-4 (20). – С. 277-280.
7. Шнейдман Л. Навіщо потрібні міжнародні стандарти фінансової звітності. [Електронний ресурс] / Л. Шнейдман. – Режим доступу: <http://www.intalev.ua/?id=9608>